

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund
Handläggare: Linda Karlsson, planeringsledare
Datum: 2020-10-05, diarienummer 2020-00297

Yttrande med anledning av SOU 2020:41 ”Kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen – en analys av de rättsliga förutsättningarna”

Förslag till beslut

Förbundsstyrelsen föreslås ställa sig bakom förslag till yttrande på SOU 2020:41 ”Kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen – en analys av de rättsliga förutsättningarna” samt översända yttrandet till Arbetsmarknadsdepartementet.

Sammanfattning av ärendet

Utredningens uppdrag har varit att analysera de rättsliga förutsättningarna för att kommunerna ska kunna leverera arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Uppdraget har varit att bedöma kommunernas möjlighet att vara aktör inom lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) och lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Utredningen har även haft som uppgift att bedöma kommunernas juridiska möjlighet att, utöver dessa två lagar, bedriva arbetsmarknadsinsatser, i det fall tillhandahållandet av insatser annars är otillräckligt.

Förutom synpunkter på de rättsliga förutsättningar som tas upp i utredningen delar GR erfarenheter från arbetet inom arbetsmarknadsområdet. De synpunkter som lämnas är hämtade från det samarbete som sker inom GR samt medlemskommunernas lokala arbete. Bland annat lyfter GR vikten av att kommunernas ges ekonomisk ersättning för de insatser som genomförs samt att det finns rigida och långsiktiga strukturer för kommunerna att bedriva insatser på området.

Beslutsunderlag

- [Utredningen finns att läsa här.](#)

BESKRIVNING AV ÄRENDET

Inledning

Göteborgsregionen (GR) är ett kommunalförbund med 13 medlemskommuner: Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö. Inom GR finns en nära samverkan kring arbetsmarknadsfrågor, liksom angränsade verksamheter såsom utbildning och social välfärd. Nedan lämnar GR synpunkter på SOU 2020:41, ”kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen – en analys av rättsliga förutsättningar”.

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund
Handläggare: Linda Karlsson, planeringsledare
Datum: 2020-10-05, diarienummer 2020-00297

Sammanfattning och övergripande synpunkter

Utredningens uppdrag har varit att analysera de rättsliga förutsättningarna för att kommunerna ska kunna leverera arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Uppdraget har varit att bedöma kommunernas möjlighet att vara aktör inom lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) och lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Utredningen har även haft som uppgift att bedöma kommunernas juridiska möjlighet att, utöver dessa två lagar, bedriva arbetsmarknadsinsatser, i det fall tillhandahållandet av insatser annars är otillräckligt. I det fall kommunerna visade sig sakna juridiska förutsättningar att utföra arbetsmarknadsinsatser skulle utredningen lämna förslag på författningsändringar som gav dem sådana förutsättningar. I uppdraget har också ingått att utreda konsekvenserna av kommunernas medverkan, särskilt utifrån marknadsförutsättningar och konkurrensneutralitet.

Utredningen konstaterar att den nuvarande lagstiftningen ger kommunerna möjlighet att utföra arbetsmarknadsinsatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen. GR välkomnar bedömningen. Ett förtydligande av kommunernas roll är av vikt, för såväl samhälle som individ. GR vill betona att kommunernas agerande är en förutsättning för att arbetsmarknadspolitiken ska fungera, inte en nödlösning.

Förutom synpunkter på de rättsliga förutsättningar som tas upp i utredningen delar GR erfarenheter från arbetet inom arbetsmarknadsområdet. De synpunkter som lämnas är hämtade från det samarbete som sker inom GR samt medlemskommunernas lokala arbete. GR är en storstadsregion, vilket präglar vårt

samarbete och stärker våra erfarenheter på området. Tillsammans med övriga storstadsregioner utgör vi 46,4 procent av Sveriges befolkning och svarar för 54,3 procent av Sveriges BNP.

Kommunerna som utförare av arbetsmarknadstjänster

GR välkomnar de förtydliganden som utredningen gör angående kommunernas möjligheter att agera utförare inom arbetsmarknadsområdet. I utredningen ges en beskrivning av det stora utbud av insatser som finns inom kommunal verksamhet. Både inom arbetsmarknadsområdet och angränsande verksamheter, såsom utbildning och social välfärd. GR vill betona att den kompetens som kommunerna byggt upp bör ses som en förutsättning för arbetsmarknadspolitiken, inte en nödlösning. Därmed behövs rigida strukturer som tillåter och möjliggör ett långsiktigt och hållbart kommunalt arbete.

Utredningen bedömer att kommunerna redan idag har möjlighet att vara utförare av arbetsmarknadsinsatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen. GR ser positivt på bedömningen och ser förtydligandet som viktigt för såväl samhälle som individ. Inom GR finns en bred kompetens och erfarenhet kring att bedriva kommunala

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund
Handläggare: Linda Karlsson, planeringsledare
Datum: 2020-10-05, diarienummer 2020-00297

arbetsmarknadsinsatser. Denna kompetens behöver tillvaratas, inte minst i det rådande läget där arbetslösheten ökar.

Förutom de juridiska förutsättningarna vill GR betona vikten av långsiktiga och hållbara strukturer för kommunernas arbeten. Dels behöver det säkerställas att kommunerna ges ekonomisk ersättning, på lika villkor som fristående aktörer, för de insatser som bedrivs. Dels måste det säkerställas att de samverkansavtal som ingås mellan kommuner och Arbetsförmedlingen efterlevs. Inom GR upplever flera av kommunerna att efterlevandet av befintliga avtal försämrats till följd av de senaste omorganiseringarna inom Arbetsförmedlingen, framförallt den minskade lokala närvaron. Den pågående pandemin förstärker utvecklingen ytterligare. Målgruppen för kommunala arbetsmarknadsinsatser varierar men framförallt finns en uppbyggd kompetens kring målgrupper som befinner sig särskilt långt ifrån arbetsmarknaden. Enligt Arbetsförmedlingens bedömning har 74 procent av alla inskrivna arbetslösa i Västra Götalandsregionen en svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Det handlar framförallt om personer som är födda utanför Europa, personer med funktionsnedsättning och personer som är äldre än 55 år. En stor andel av de inskrivna saknar gymnasial utbildning. I det rådande läget på arbetsmarknaden tenderar dessa målgrupper att hamna än längre ifrån arbetsmarknaden. För att motverka detta behöver de insatser som finns tillvaratas. Inte minst de utbildningar som bedrivs inom vuxenutbildningen. För närvarande ser vi istället att befintliga avtal om insatser inte utnyttjas till fullo. Vi ser även att viktiga beslut, exempelvis om att förlänga insatser uteblir.

De möjligheter som finns för samverkan mellan kommuner och Arbetsförmedlingen behöver också utnyttjas. Inom GR finns många pågående utvecklingsinitiativ inom ramen för DUA (Delegationen för unga och nyanlända till

arbete), där såväl kommunala som interkommunala jobbspår utvecklas. Arbetet försvaras dock av att Arbetsförmedlingen, på grund av rådande omständigheter, har svårt att delta.

Förutom att ge insatser stödjer kommunerna ofta individer med att skriva in sig på Arbetsförmedlingen. Det visar på hur bristen av lokal närvaro och övergången till digital service slår olika mot olika grupper. För vissa individer blir kommunernas stöd avgörande för att de ska kunna skriva in sig. Detta gäller inte minst nyanlända som ska skriva in sig i etableringen. För samhället bli kommunernas stöd i processen avgörande för att undvika ökade kostnader i form av försörjningsstöd. SKR har tidigare föreslagit att kommunerna får det samordnande uppdraget för nyanländas etablering. Mot bakgrund av beskrivningen ovan anser GR att en sådan förändring bör övervägas.

GR vill också betona vikten av att staten fortsatt har det övergripande ansvaret för arbetsmarknadspolitik. Kommunernas medverkan bör även fortsättningsvis utgå

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund
Handläggare: Linda Karlsson, planeringsledare
Datum: 2020-10-05, diarienummer 2020-00297

ifrån lokala förutsättningar. Eftersom förutsättningarna skiljer sig stort över landet behöver det vara möjligt med lokala och regionala anpassningar. Som nationell myndighet med det övergripande ansvaret bör Arbetsförmedlingen även ansvara för att ha överblicken över tillgängliga juridiska möjligheter för samverkan samt sprida goda exempel till övriga delar av landet.

Utredningens fokus är på juridiska förutsättningar, därav görs ingen analys av parallella förändringar inom arbetsmarknadsområdet. GR vill dock lyfta utvecklingen mot ett system där allt mer av insatserna utförs av fristående aktörer. Som utredningen lyfter är det viktigt att hitta system där samtliga aktörer kan komplettera varandra och bidra till det gemensamma målet att minska arbetslösheten. Ett system med fristående aktörer kommer troligen se olika ut i landet, så även inom en storstadsregion som Göteborgsregionen. Som storstad bedömer Göteborgs Stad att uppemot 60–70 leverantörer skulle kunna etablera sig. I ett system med många aktörer blir det än viktigare att skapa ett tydligt ramverk för individens väg till arbete. Inte minst viktigt kommer detta vara för de grupper som står särskilt långt ifrån arbetsmarknaden, där kommunerna sannolikt än mer kommer behöva följa individens utveckling och hålla i den långsiktiga planeringen.

Interkommunal samverkan för större likvärdighet

Inom GR finns en stor och bred erfarenhet av interkommunal samverkan. Utredningen lyfter kommunernas begränsningar som följer av lokaliseringsprincipen och begränsningar i upptagningsområden. Som utredningen

belyser finns juridiska former för hur kommunerna kan agera i samverkan. Detta är också något som kommunutredningen belyser. Som kommunalförbund och storstadsregion ser vi stora möjligheter för gemensamt agerande inom arbetsmarknadsområdet. Redan idag sker verksamheter som yrkesutbildningar och

samhällsorientering för nyanlända i regional samverkan med ett regionalt ansökningsförfarande. På samma vis sker utvecklingsarbete för att finna modeller för regional samverkan kring personer som står särskilt långt ifrån arbetsmarknaden. GR vill belysa hur samverkan inom ramen för ett kommunalförbund kan bidra till att minska skillnaderna mellan olika kommuner och skapa bättre förutsättningar för likvärdighet i närliggande kommuner.

Vår erfarenhet är att samverkan också kan stärka samarbetet med statliga aktörer. Med bakgrund i de svårigheter som kommunerna ser inom arbetsmarknadsområdet har ett strategiskt samråd bildats tillsammans med Arbetsförmedlingen. GR:s förhoppning är att samrådet på sikt ska bidra till en stärkt lokal och regional samverkan som gynnar individ och samhälle

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund
Handläggare: Linda Karlsson, planeringsledare
Datum: 2020-10-05, diarienummer 2020-00297

Helena Söderbäck
Förbundsdirektör

Lena Holmlund
Avdelningschef

SKICKAS TILL:
Arbetsmarknadsdepartementet